

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

Άριθ. 29

1 Ἀπριλίου 1978

Γραφεῖα : Ὁδὸς, Ἀκαδημίας, 64 - Τ. 143
Τηλ. 32.48.202 — 65.11.669

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΛΠΙΔΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Τὰ χωριά τοῦ Ζαγορίου μὲ τὴν ὄρεινὴ τους ἀπόχρωση αἰῶνες ἐπιβίωσαν, ἀναπτύχθηκαν καὶ προώδευσαν πρῶτα ἀπὸ τὴ διαμόρφωσιν εἰδικοῦ προνομιακοῦ καθεστῶτος ἀπὸ μέρους τῶν κατακτητῶν, πὺ τὸς εἶχε ἐξασφαλίσει ἀσφάλεια, εὐνομία καὶ τάξη καὶ δεῦτερο ἀπὸ τὴ μακρόχρονη ἀποδημία τῶν φιλοπόνων παιδιῶν τῆς περιοχῆς, πὺ σκόρπιζαν στὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ Ὀρίζοντα γιὰ ἄγγρα τύχης.

Ἡ οἰκονομικὴ τους προκοπὴ ἔφερε στὰ χωριά ὅλα τὰ συμπαρομαρτοῦντα ἀγαθὰ, πὺ ἦταν ἀνεβασμένο βιοτικὸ ἐπίπεδο, πνευματικὴ ἀνάπτυξη, πολιτιστικὴ ἀνέλιξη.

Ὁ 19ος αἰῶνας εἶναι γιὰ τὰ χωριά μας ὁ πιὸ εὐχυμος συνδυασμὸς μὲ μιὰ πρωτῶφαντὴ ἀκμὴ τους. Κοινοτικὴ ἀνάπτυξη ζη-

λευτή, σπίτια μεγάλα, γκαλντεριμόδρομοι περιποιημένοι, θρύσες, ἐκκλησίες, μοναστήρια, σχολεῖα πολυτάξια, κόσμος πολὺς, ἕνα εὐτυχισμένο ἀξιοζήλευτο καντόνι μὲ πληθυσμὸ γύρω στὶς 25 χιλιάδες ψυχές.

Στὴ μέση τῆς πορείας τοῦ αἰῶνα μὲ τὴ διαδρομὴ του ὅλο πρὸς τὸ καλύτερο πρῶτος ὁ Γ. Ριζάρης ἀληθινὰ προφητικὰ διαβλέπει, προβλέπει τὸ τέλος, τὸν ἐρχομὸ τῶν ἰσχυῶν ἀγελάδων καὶ μὲ τὴν ἀμετρη ἀγάπη του πρὸς τὰ χωριά μας δύο ἡμέρες προτοῦν νὰ κλείσῃ τὰ μάτια του γιὰ πάντα μιὰ στερνὴ ἐντολὴ τοῦ πρωτοπορειτικῆς ὕψης θὰ μᾶς ἀφήσῃ:

«Νὰ γίνῃ στὸ χωριὸ του ἕνα σχολεῖο, ὅπου νὰ διδάσκωνται τὰ κοράσια πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας γράμματα καὶ χειροτε-

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία» ὀργανώνει τὴν Τετάρτην, 12ην Ἀπριλίου 1978, ὥραν 7.30 μ.μ. εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας (Ἐλευθ. Βενιζέλου 22 - Ὀμήρου) τὴν ἕκτην κατὰ σειράν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς περιόδου 1977)78.

Κατ' αὐτὴν, μετ' εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου, θὰ ὁμιλήσῃ: Ὁ κ. Γιωργὸς Βαλέτας μὲ θέμα: Ὁ Ἡπειρωτικὸς Διαφωτισμὸς καὶ ἡ προετοιμασία τοῦ '21.

Παρακαλοῦμε ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ τιμήσετε τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἐκδήλωσιν μὲ τὴν παρουσίαν σας.

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ

Ὁ Πρόεδρος
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
ΣΤΑΘΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

χνήματα».

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιοτεχνίας, δουλειὰ τῆς γυναίκας, στὸ πρῶτο ξεκίνημά της γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς καταστάσεως, θὰ ἔλθουν χρόνια δίσεκτα, ὅταν ἡ ἀποδημία τῶν πατέρων μας θὰ πάρῃ τέλος.

Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης, ὁ πιδ σοφὸς ἀνθρωπος τοῦ καιροῦ ἐκείνου θὰ γράψῃ καὶ θὰ σχολιάσῃ γιὰ τὴν παραγγελία τοῦ Ριζάρη καὶ τὸ σχολεῖο του τῶν Θελέων: «Ἄλλαι κοινωνίαι πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῶν θαίνουσιν, ὅταν ἡ γυνὴ διὰ τῶν φώτων παύσῃ οὕσα τῶν δεισιδαιμονιῶν κτήμα. Πρῶτη ἡ τῶν Ριζαρῶν ἀδελφότης συλλαμβάνει τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἰδέαν τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως παρθεναγωγείου ἐν τῇ ἰδία αὐτῶν πατρῷδι.

...Ἡ ἐξ αὐτοῦ ἐξερχομένη κόρη πρὸς τῇ ἀνατροφῇ τῶν τέκνων αὐτῆς θὰ δύναται καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν νὰ προσπορίζεται μὴ ἐξαντλουμένη εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀγόνου, ὡς τὰ πολλά, γῆς τῆς Ἠπείρου».

Ὁ Ριζάρης μὲ τὸ πρακτικὸ του μυαλὸ ἀπὸ κοντὰ καὶ ὁ θεωρητικὸς Ριζαρεῖτης Λαμπρίδης ἀπὸ τὸν καιρὸ καὶ τὴν ἐποχὴ πού ὄλα ἔδειχναν γιὰ τὰ χωριά μας ἀπόσκοπητὴν πορεία τους πρὸς τὸ καλύτερο, στὴν ἀνάπτυξη τῆς βιοτεχνίας συνδυασμένη μὲ τὴν προσφορὰ καὶ τὴ συμβολὴ τῆς γυναίκας βλέπουν τὴ σιγουριά γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου. Πόσα χρόνια κύλησαν ἀπὸ τότε. «Ὅλα ἔχουν ἀλλάξει. Ἴποτε δὲν ἐπέζησε ἀπὸ ὅσα διεισόρφωσαν τὴν εἰδυλιακὴν κατάστασιν πού ἀναφέραμε μὲ ἀποτέλεσμα: Χαροπαλεύουν τὰ χωριά μας. Σὲ γηροκομεία ἔχουν μεταβληθῇ. Τὸ μεγάλο ὠστὸσο κληροδότημα τῶν ἀδελφῶν Ριζάρη βρίσκεται σὲ ἀνοδικὴ πορεία, πού ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ὑψηλῆσῃ.

Ἐντελῶς τὸ ἀντίθετο συμβαίνει μὲ τὸ πολυμελὲς Συμβούλιο τοῦ Ἰδρύματος πού βρίσκεται σὲ ἀδυναμία νὰ πιάσῃ τὸ σφυγμὸ καὶ τὸ νόημα τῆς ἐποχῆς. Ἐξαντελεῖται δυστυχῶς αὐτὸ σὲ ἀτέλειες συζητήσεις γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἱερατείου τῆς Ἑλλάδος μὲ ἀπόδοσιν ἀνύπαρκτη. Τὰ ἀρθρα 72 καὶ 78 τῆς διαθήκης, πού ποτὲ τους δὲν ἴσχυσαν ἀπὸ ἀντικειμενικοὺς λόγους εἶναι ἡ μοναδικὴ τους ἀπασχόληση. Ἡ διέξοδος πού τους δίνεται ἀπὸ τὸ νόμο 455) 1976,

ἀρθρ. 2, γιὰ τὴν ἐπωφελέστερη διάθεσι τῶν ἐσόδων τοῦ Ἰδρύματος, μὲ σκοπὸ νὰ προσφέρουν κάτι θετικὸ ἐκεῖ πού τὸ βουλήθηκαν οἱ Ριζάρηδες, τοὺς εἶναι γῆ ἄγνωστη, μολονότι τοὺς ἔγινε ὑπόμνηση καὶ ἀπὸ δικαστικὴ ἀπόφαση. Καὶ ὅμως ἡ ἀπαντοχὴ τοῦ Ζαγορίου, ἐκεῖ βρίσκεται. Μὲ δαπάνες τοῦ Ἰδρύματος ἐπιδιώκουμε —ἀφοῦ κάνουμε τὴ νόμιμη διαδικασίαν— τὴν ἔδρυσιν καὶ λειτουργίαν στὴ γενέτειρα τῶν Ριζάρηδων ἐνὸς Κέντρου Χειροτεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀπασχολήσεως μὲ προβολὴ καὶ ἀκτινοβολία πανηπειρωτικὴ, ἀν ὄχι καὶ πανελληνίαν. Γιὰ τὴ μορφή του περισσότερα στοιχεῖα ἐπιφυλασσόμεστε νὰ δώσουμε σὲ ἓνα ἄλλο σημείωμά μας.

Μισὸς αἰῶνας θὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Γ. Ριζάρη. Στὴ διάρκειά του ὄλα ἀκόμα θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ πᾶνε καλὰ στὰ χωριά μας. Ὁ ξενητεμένος φαμελίτης, ὁ καζαντιστὴς πού ὀργώνει μὲ τὴν παρουσίαν του τίς ξένες χώρες πηγαινοέρχεται μὲ τὸ πούγγι του γεμάτο. Κανένα ἀκόμα κακὸ προμήνυμα. Σ' αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ὥρα ἕνας ἄλλος συντοπίτης μας θὰ ἀνακαλύψῃ ἀπὸ μόνος του τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐπγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς γυναίκας.

Ἀπὸ μικρὸ καὶ ἀπραγο παιδί ἔχει φύγει ἀπὸ τὸ χωριὸ του, τὰ Σουδενά. Στὴν Κέρκυρα ὁ Ἰωάννης Λαμπριάδης μὲ τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν ἐξυπνάδα του ἐξελίσεται σὲ ἀξιόλογο ἔμπορο. Ἡ ἀγάπη του ὠστὸσο γιὰ τὸ χωριὸ του εἶναι περίσσια, ἀληθινὸς ἔρωτας. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ 1889 γράφει σὲ μιά ἀπὸ τίς σελίδες τῆς διαθήκης του:

«Γὰ ἐνόκλια καὶ οἱ τόκοι τῶν ἀνωτέρω ἀπειρωμάτων μου φέρουν εἰσόδημα κατ' ἔτος ἑξ̄ χιλιάδες τριακόσια (6.300) φράγκα μὲ τὸ εἰσόδημα τοῦτο παρακαλῶ τὴν ἰδίαν ἐπιτροπὴν νὰ συστήσῃ τὸ σχολεῖον αὐτὸ τῶν ἀπόρων γυναικῶν τοῦ Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἡ ὁποία θέλει κτισθῇ παρὰ τῶν μνησθέντων κληρονόμων μου εἰς τὴν γενέθλιον κώμην μου Ἄνω Σουδενά τοῦ Ζαγορίου ἐκεῖ θέλω νὰ διδάσκωνται δωρεάν ἡ ἀνάγνωσις, ἡ γραφὴ καὶ αἱ τέσσαρες πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς. Νὰ ἀναγνώθουν πάντοτε θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ βιβλία, πρὸ πάντων ὅμως (νὰ

διδάσκονται. Χειροτεχνήματα, ἤγουν νὰ γνέθουν, νὰ ύφαινον, νὰ πλέκουν, νὰ κόπτουν φορέματα, ύποκάμισα καὶ λοιπὰ καὶ νὰ ράπτουν, νὰ κεντοῦν καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐγκρίνουν, αἱ δὲ ἐργασίαι τῶν γυναικῶν καὶ κορασιῶν νὰ πληρῶνονται ἀναλόγως τῆς ἡλικίας καὶ ἐργασίας...

Τὰ γράμματα καὶ τὰ χειροτεχνήματα εἶναι καὶ τοῦ Λαμπριάδη μὲ τὸ πρακτικὸ μωλὸ, ὁ καημὸς καὶ ἡ λαχτάρα. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση τῶν γυναικῶν εἶναι ὁ στόχος τοῦ στήν πιὸ ἐπιτυχημένη τους μορφῆ, γιατί τὴ συνδυάζει μὲ τὴ γενικὴ μόρφωση τῶν τροφίμων καὶ τὴν πληρωμὴ τους γιὰ τὴ προσφορά ἐργασίας.

Σαράντα χρόνια καὶ περισσότερα θὰ ἀδρανήσῃ τὸ κληροδότημα τοῦ Λαμπριάδη, ὅποτε γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς μνήμης τοῦ διαθέτη, ἀλλὰ καὶ τὴν πραγματοποίηση τῆς βουλήσεώς του θὰ βρεθοῦν οἱ κατάλληλες προσωπικότητες γιὰ νὰ τὸ μετουσιώσουν σὲ μιὰ Σχολὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ ἀξιοζήλευτη καὶ ἀξιωματημένη.

Οἱ τρεῖς προσωπικότητες εἶναι: Ὁ Νικ. Γεωργιάδης, ἡ πιὸ σπουδαία φυσιογνωμία τοῦ χωριοῦ μας τὰ τελευταῖα 50 χρόνια, ὁ ἐμπνευσμένος Ἱεράρχης τῆς περιοχῆς μας Σπυρίδων Βλάχος καὶ ἀργότερα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ ἡ ἱέρεια τῆς λαϊκῆς τέχνης Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη.

Καρπὸς τῆς συνεργασίας αὐτῆς εἶναι ὁ νόμος 5825) 1933 «Περὶ συστάσεως Λαμπριαδεῖου Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς Ἄνω - Πεδινῶν (Σουδενῶν) Ζαγορίου Ἠπείρου» καὶ συμπλήρωμά του τὸ Π. Διάταγμα 16) 3) 1934 «Περὶ ἐγκρίσεως κανονισμοῦ λειτουργίας τῆς Λαμπριαδεῖου Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς Ἄνω - Πεδινῶν, Σουδενῶν Ζαγορίου Ἠπείρου», στὸ 1ο ἄρθρο τοῦ ὁποῦ μνημονεύεται ὁ σκοπὸς μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: «Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ σύστασις καὶ λειτουργία εἰς Ἄνω - Σουδενὰ Ζαγορίου Ἠπείρου Σχολῆς μετ' οἰκοτροφείου ἀποβλεπούσης εἰς τὴν δωρεὰν παροχὴν γραμματικῶν, οἰκοκυρικῶν, εἰς τεχνικῶν καὶ γεωργικῶν γνώσεων πρὸς βελτίωσιν τῶν καθόλου καλῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιφερείας τοῦ Ζαγορίου».

Ἐποπτευόμενη καὶ παρακολουθούμενη ἡ Σχολὴ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς λειτουργίας της ἀπὸ τὸν μεγάλο ἐκείνον Κληρικὸ Σπυρίδωνα προσεῖλκυσε τὸν ἐνδιαφέρον ὄχι μόνον τῆς δικῆς μας περιοχῆς, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Ἠπείρου. Ἡ φήμη τῆς ξεπέρασε καὶ τὰ ὄρια τῆς Ἠπείρου. Κατέκλυζαν τὴ Σχολὴ μαθήτριες ἀπὸ παντοῦ. Ἦρθαν ἔπειτα τὰ ἄσχημα χρόνια τοῦ πολέμου μὲ τὰ τρομερὰ του ἐπακόλουθα. Ἡ Σχολὴ ὡστόσο ἦταν τόσο στερεὰ θεμελιωμένη, τόσο ἦταν ἡ φήμη καὶ ἡ ἀκτινοβολία της, ὥστε μὲ ὅλες τὶς ἀντιξοότητες ποὺ πέρασε, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐπιδίωξή της ἕως σήμερα. Εἶναι καὶ παραμένει μοναδικὸ ἐπαγγελματικὸ σχολεῖο στὸ εἶδος τοῦ σ' ὅλη τὴν Ἠπειρο. Ἐπιβάλλεται ἡ ἐνίσχυσή της ἀπὸ τὴν Πολιτεία γιὰ νὰ ἐπιτελέσῃ ἔργο ὠφέλιμο καὶ ἐπικοδομητικὸ.

Γενικώτερα ὅμως μὲ τὴν τεχνικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση σ' ὅλη τὴ διάρκειά τοῦ αἰῶνα μας ἡ πολιτεία δὲν καταπιάστηκε στὰ σοβαρά. Ὅτι ἔγινε γι' αὐτὴ, ἀσήμερον φυσικά, ὀφείλεται στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Ὅλο τὸ βάρος της τὸ ἔρριξε ἡ Πολιτεία στὴ γενικὴ ἐκπαίδευση καὶ μάλιστα σὲ μιὰ καὶ μοναδικὴ μορφῆ αὐτῆς, τὸ γυμνάσιο.

Ὁ Κώστας Γκράτζιος, ἕνας μεγάλος ἐκπαιδευτικὸς, βαθὺς μελετητῆς τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας πραγμάτων θὰ πῆ καὶ θὰ ὑποστηρίξῃ γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἀνάμεσα στὰ ἄλλα γύρω στὰ 1950.

Ἐκείνη καὶ μονοδιάστατη δὲν μπορεῖ καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ἡ Μ. Παιδεία. Στὸν τόπο μας ἕνας μονάχα τύπος ἐδέσποσε, τὸ γυμνάσιο, «σχολεῖο» στὸ βάθος χωρὶς σαφὴ χαρακτῆρα. Ἐγκυκλοπαιδικὸ καὶ λίγο ἀπ' ὅλα, μισοκλασσικὸ, μισοεπιστημονικὸ, μισοθεωρητικὸ, μισοπρακτικὸ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕως τὸ τέλος τῶν σπουδῶν. Ἐνας καὶ μονότροπος, ἕνας καὶ μονότονος τύπος. Κι' αὐτὸς καταβρόχθισε ὅλους τοὺς ἄλλους κοντὰ του φυτοζωοῦν οἱ ἐμπορικὲς σχολὲς καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση δὲν μπορεῖ ἀκόμα νὰ θγῆ ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία. Ὅποτε ἀπὸ τὸ δημοτικὸ σχολεῖο ἄλλος δρόμος δὲν ὑπάρχει ἢ γυμνάσιο ἢ τίποτα.

Τὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ

αὐτῆς τῆς ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς μὲ ἓνα ἀπλωμά τους ἀδικαιολόγητο καὶ στοὺς τελευταίους μικρὸ χωριὸ τῆς Ἐπικρατείας ἔφερε καὶ φέρει ἀκόμα τραγικὰ ἀποτελέσματα. Δὲν ἔμεινε νέος ἄνθρωπος στὰ χωριά.

Κατακλυσμὸς στὰ γυμνάσια, ἀπολυτήριο γυμνασίου τὸ ἐφόδιο καὶ φυσικὴ ἢ ἀπαίτηση γιὰ τὴν ἐξεύρεση θεσοῦλας καὶ βολέματος.

Ἀπὸ τότε ποὺ διαπίστωσε ὁ Γκράτς ὅσα θλιβερά καὶ ἀσχημα ἀναφέραμε γιὰ τὰ πράγματα τῆς γενικῆς παιδείας πέρασε ἕνα τέταρτο αἰῶνα.

Ἡ Πολιτεία πρόπερι μὲ ἓνα θεσμικὸ νόμο, γιὰ τὸν ὁποῖο ἦταν σύμφωνες βασικά ὅλες οἱ πτέρυγες τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, κάνει μιὰ προσπάθεια νὰ ἀνακλιψῆ τὸ χεῖμαρρο τῶν νέων πρὸς τὸ ἀπολυτήριο τοῦ γυμνασίου καὶ τὴν περαιτέρω πορεία τους πρὸς τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα, κάτι ποὺ δὲν προσιδιάζει καὶ δὲν ἀνταποκρίνεται στὶς ἱκανότητες καὶ τὰ μέτρα πολλῶν ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται νὰ ἀκολουθήσουν ἀνώτερες σπουδές.

Τὸ χωρίσμα τοῦ παλιοῦ γυμνασίου σὲ τριτάξιο γυμνάσιο καὶ τριτάξιο λύκειο μὲ θέσπιση ἐξετάσεων γιὰ τὴν εἰσαγωγή στὸ λύκειο εἶναι ἓνα μέτρο ἐπιβεβλημένο σὲ συνδυασμὸ βέβαια καὶ μὲ τὴν ψήφιση ἀπὸ τὴν Πολιτεία τοῦ νόμου 576) 1977 γιὰ τὴν τεχνικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση, στὴν ὁποία ἓνα σημαντικό μέρος τῆς νεολαίας μας μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ κατευθύνεται γιὰ νὰ μορφώνεται.

Γιὰ τὸ νόμο αὐτὸ καὶ τὴ σημασία του μιὰ μεγάλη προσωπικότητα προερχομένη ἀπὸ τὴν Ἀντιπολίτευση στὴν προηγούμενη Βουλὴ θὰ τονίση:

«Βέβαια πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι μ' αὐτὸ ποὺ κάναμε ἀπλῶς ἐβίωσαμε «πράσινο φῶς» στὸ δρόμο καὶ τώρα μποροῦμε νὰ περάσουμε. Ἀλλὰ γιὰ νὰ περάσουμε πρέπει νὰ ἔχουμε βιτῆματα. Ἐπιμένως ἀπαιτῶνται πολλὲς καὶ δαπανηρὲς προποθέσεις γιὰ νὰ ἐφαρμοσθῆ αὐτὸς ὁ νόμος. Ἐάν ἄλλως ἐφαρμοσθῆ σωστὰ πρέπει νὰ περιμένῃ ἡ Ἐθνικὴ μας Ἐκπαίδευση πολὺ σημαντικὰ ἀποτελέσματα. Ἦδη ἀνοίγεται ἓνας καινούργιος δρόμος γιὰ νὰ δοῦν τὰ παιδιὰ

μας καλύτερες μέρες στὴ μόρφωσή τους».

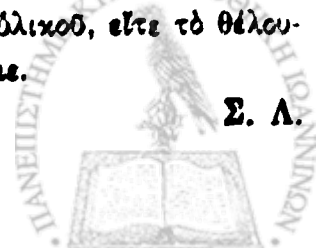
Ἡ συνέχεια τώρα καὶ ἡ ἐμπειρία μὲ ἐπεῖτα ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου γιὰ τὴ γενικὴ ἐκπαίδευση καὶ τὶς περυσινὲς ἐξετάσεις στὰ λύκεια. Μιὰ τρομερὴ ἀντίδραση, ποὺ ἐκτρέφεται καὶ ἀπὸ τὴν ποικιλόμορφη δραματουργία εἶναι τὸ ἐπαχθλοῦτο μὲ τὴν τὴν κατάργηση τῶν ἐξετάσεων στὰ λύκεια, τὸ ἀνοιγμὰ τους γιὰ ὅλους τοὺς νέους ποὺ θέλουν νὰ μορφωθοῦν, καὶ ἀπάνω ἀπ' ἑλὶ τὸ αἶτημα ποὺ ἦταν ἕως χθὲς γυμνάσιο ἢ τίποτα, καὶ τώρα ἔγινε ἡ λύκειο ἢ τίποτα.

Ἡ τεχνικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση κατὰ τοὺς ἀντιδρώντες δὲν εἶναι ἡ κατάλληλη γιὰ νὰ μορφωθῆ ἓνα σημαντικό μέρος τῆς νεολαίας μας. Ἔτσι ἡ ὁλότητα αὐτῆς σχεδὸν ὀδεύει στὰ τυφλά καταδραματιζομένη καὶ χωρὶς τὸν ἐπιβεβλημένο ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸ τὰ πρῶτα χρόνια φοιτήσεώς της στὰ τριτάξια γυμνάσια.

Αὐτὴ εἶναι ἡ σημερινὴ κατάσταση πολλὸ συνοπτικὰ γύρω ἀπὸ τὴ γενικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση. Τὸ μεράκι τῶν νεοελληνικῶν εἶναι ὅλοι νὰ γίνουν σοφολογιώτατοι.

Ἄν τὸ γυρίσουμε στὰ δικά μας ἐκπαιδευτικὰ προβλήματα, στὰ προβλήματα δηλ. τῶν χωριῶν μας ποὺ στὴν ὁλότητα εἶναι σφηνωμένα στὰ βουνά —Ζαγόρι, Κόνιτσα, Πωγωνί, Μουργκιάνα —δὲν ὑπάρχει πιὸ συμφέρουσα ἐκπαιδευτικὴ μορφή ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπαγγελματικὴ μὲ ὑποδομὴ τῆς συστηματοποιημένης ἐκμάθησής τῆς παραδοσιακῆς λαϊκῆς τέχνης σὲ διάφορες ἐκφάνσεις καὶ τὴν ἀπασχόληση τῶν τεχνιτῶν στὸν τόπο μας μὲ τὴν παραγωγή εἰδῶν ποιότητος ποὺ εἶναι καταναλώσιμα. Τὰ σχολεῖα ποὺ ἔχουμε τώρα, ξεριζωστὲς τῶν νέων μας, σὲ λίγα χρόνια θὰ αὐτοκαταργηθοῦν ἀπὸ ἑλεῖψη σπουδαστικοῦ ὀλικοῦ, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε δὲν τὸ θέλουμε.

Σ. Α.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

Διακεκριμένος Ἡπειρώτης, ὁ ὕφηγος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Δημήτριος Λώλης, ἔχει συλλάβει ἀκριβῶς, καὶ διατυπώνει, τὶς σκέψεις, πού μᾶς ὠδήγησαν νὰ καθιερώσωμε τὴ στήλη ἀπογραφῆς τῶν Ἡπειρωτικῶν Δυνάμεων.

Ὁ Γεννάδιος Ἡπειρώτης ;

Δὲ θὰ λησμονήσω τὴν ἐκπληξήν, πού ἐδοκίμασα, ὅταν συζητώντας ἐδῶ καὶ δέκα πέντε χρόνια μὲ τὸν σοφὸ ἐκείνον Ἕλληνα, τὸν Παναγιώτη Πουλίτσα, τ. Πρωθυπουργόν, Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας κλπ. διεπίστωνα ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὴν καταγωγὴν τοῦ Μ. Διδασκάλου Γεωργ. Γενναδίου. Ὅταν τοῦ παρετήρησα ὅτι κατήγετο ἀπὸ τὰ Δολιανὰ τῆς Ἡπείρου, ἡ ἐκπληξή μου ἐγινε καὶ δική του ἐκπληξή.

—Μὰ καὶ ὁ Γεννάδιος Ἡπειρώτης; Σὺν νὰ μοῦ ἔλεγε: δὲ σᾶς φτάνουν τόσοι ἄλλοι; Μὰ αὐτὸς γεννήθηκε στὴ Σηλύβρια τῆς Θράκης!

Καὶ ἔπρεπε νὰ ἐπικαλεσθῶ τοὺς «Παραλλήλους Βίους» τοῦ Γούδα γιὰ νὰ τὸν πείσω γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης μου.

Ἀπὸ τὸ περιστατικὸ πού ἀναφέρω γίνεται φανερό, πῶς ἀνάμεσα στὸν σημερινὸ πληθυσμὸ τῆς πρωτεύουσῆς ἡ Ἡπειρος ἔχει πλούσιον τὸ μερίδιον τῆς σὲ ἀνθρώπους πού διακρίθησαν στὶς Ἐπιστῆμες, τὶς Τέχνες, τὰ Γράμματα, τὴ Βιομηχανία, τὴ Βιοτεχνία τὸ Ἐμπόριον, τὸ Στρατό, τὸν Κλήρον, τὴ Δικαιοσύνην, τὴ Δημοσιουπαλληλία κ.ἄλ. Ἄλλοῦ πιδ πολὺν καὶ ἄλλοῦ πιδ λίγον Ἡ Κρήτην καὶ ὁ Μωριάς θητεύουν κυρίως στὶς Τράπεζας καὶ τὴ Δημοσιουπαλληλία, ἐξ αἰτίας τῆς διακυβερνήσεως τῆς Χώρας μας ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἀπὸ στελέχη τῶν δύο αὐτῶν διαμερισμάτων.

Οἱ Ἡπειρώτες καὶ τὰ Ἐξάρχεια

Ἡπειρῶται ὅμως ξεκινώντας ἀγνωστοὶ διέπρεψαν παντοῦ ἄλλοῦ στὰ «ἐλευθέρια» κυρίως ἐπαγγέλματα καὶ ἔγιναν πασίγνωστοι στὸ Πανελλήνιον, ἀπὸ τὰ ταπεινὰ στὰ πιδ μεγάλα.

Πόσοι θὰ ξέρουν σήμερον ὅτι μιὰ συνοικία τῆς προπολεμικῆς Ἀθήνας, τὰ Ἐξάρχεια, πῆραν τ' ὄνομά τους ἀπὸ τὸν Κατσανοχωρίτη φούρναρὸν τους, τὸν Ἐξαρχον, πού ἐγινε καὶ τῆς μικρῆς πατρίδας του εὐεργέτης;

Ὁ δημιουργικὸς ἄνθρωπος, ὅποιοδῆποτε ἐπάγγελμα καὶ ἂν κάνει, γίνεται στὸν κύκλον του μιὰ προσωπικότητα, πού σιγὰ-σιγὰ ἀναγνωρίζεται, ἐπιβάλλεται καὶ ἀκτινοδολεῖ.

Σπάνια ἄλλοῦ —δυστυχῶς— θὰ βροῦμε ἀξιοκριτικὰ κριτήρια πέρα ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον στίβον, ὅπου ἡ κοινωνικὴ διαπάλη καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς ἀναδείχνει αὐτὲς τὶς προικισμένες προσωπικότητες. Καὶ θὰ θυμηθῶ ἐδῶ πάλι: πόση ἀλήθεια ἔχει τὸ ἀνέκδοτον τὸ ἀποδιδόμενον στὸν Ἀλέξιον Τράνταν, ὀφθαλμίατρον, θεῖον τοῦ ἐπίσης πολυκλαύστου ὀφθαλμίατρον Νικολάου Τράνταν.

Ὁ Τράντας καὶ τὸ ποιὸς εἶναι ποιός; τῶν Ἡπειρωτῶν.

Ὁ διάσημος Βουρμπιανίτης Ἀλέξιος Τράντας, ἀθλοθέτης τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας, μᾶς ἦρθε ἐδῶ ἀπὸ τὴν Πόλιν, ὅπου καὶ εἶχε ἀναδειχθῆ ἑφευρέτης, καθὼς νομίζω καὶ κάποιος δικτῆς του ὀφθαλμολογικῆς διαγνώσεως. Ἐπερίμενε πῶς θὰ τοῦ ἀναγνώριζαν ἐδῶ τὶς ἰκανότητες καὶ θὰ τὸν ἀντήμειβαν μὲ κάποια καθηγεσία ἢ

ύφηγεσία. Ἄλλὰ ἐδῶ τὸ καθεστῶς τῶν ΑΕΙ (δηλαδὴ τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτ. Ἰδρυμάτων) ἦταν διαφορετικὸ. Θρονιασμένοι στὸ κεφαλὸσκαλο τῶν ΑΕΙ, αἰεὶ καὶ ἔσασε! (!), χωρὶς ὄρια ἡλικίας, διάφοροι καθιγγηταὶ μὲ τὴ χατζάρα στὸ χέρι ἔκοθαν κάθε ὑποψήφιο περιμένοντας τὴν ἐνηλικίωση καὶ τίς σπουδὲς τῶν υἱῶν καὶ ἀνεψιῶν τους.

Ἐτυχε αὐτὴ τὴν ἐποχὴ νὰ πολιορκεῖ τὸν Ἀλέξιο Τράντα ἓνας νέος Ἡπειρώτης ἐπιστήμονας ἰατρός ζητώντας τὴν παρέμβασὴ του γιὰ νὰ γλυτώσει ἀπὸ τὴ χατζάρα τῶν δημίων του. Καὶ τοῦ ἀράδειαξε τοὺς ἐπιστημονικοὺς τίτλους καὶ τίς ἐπιστημονικὲς περγαμηνές του.

—Ξαίρω τοῦτο, κύριε Τράντα ξαίρω κείνο!

Καὶ ὁ Τράντας μὲ τὴν πίκρα τῆς προσωπικῆς του πείρας:

—Βρέ! ἐδῶ δὲν σὲ ρωτοῦν τί ξαίρεις, ἀλλὰ ποιοὶ ὄν ξαίρεις! τοῦ λέει.

Ἐθεωρήσαμε ὅτι ἦταν χρέος μας νὰ ἀναζητήσουμε μετὰ στὸ σημερινὸ ἀθηναϊκὸ χάος τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ φέρουν τὸν σπουδαῖον τίτλον τοῦ Ἡπειρώτη, σεβαστὸν ἀπ' ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς Ἕλληνας, καὶ μάλιστα τοῦ ἐπιτυχόντος Ἡπειρώτη. Αὐτὸ τὸ ἡπειρωτικὸ χ ο ὕ ι ζ χ ο ὕ εἶναι χρήσιμο καὶ γιὰ τοὺς ἰδίους τοὺς ἀπογραφόμενους καὶ γιὰ κείνους, ποὺ θέλουν νὰ τοὺς γνωρίζουν.

Σὲ μιὰ κοινωνικὴ συμβίωση σὰν τὴ σημερινὴ ὁ ἓνας ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη τοῦ ἄλλου. Ἐξ ἄλλου τὸ τάλαντο, μὲ τὸ ὅποιο ἔχει προικισθῆ ὁ ἀνθρώπος, εἴτε οἰκονομικὸ, εἴτε πνευματικὸ, δὲν ἀνήκει μόνον σ' αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ στὸ κοινωνικὸ σύνολο, ποὺ εἶναι: ἀναπόσπαστα μέλη του, ἀλλὰ καὶ ἔκφραση καὶ δημιουργημὰ του. Σὲ καμ-

μιὰ περίπτωσι τὸ τάλαντο δὲν μπορεῖ νὰ κρυφθῆ ὑπὸ τὴν γῆν.

Ἔτσι καθὼς θὰ ἐξελλισεταὶ μέσα στὸ Δελτίο Πνευματικῆς Ἐνημερώσεως ἡ ἀπογραφή τῶν Ἡπειρωτικῶν Δυνάμεων θὰ προβάλλεται συνεχῶς ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες, Ἡπειρώτες καὶ μὴ, ἡ ἀπορία: Μὰ καὶ αὐτὸς Ἡπειρώτης; Καὶ κείνος Ἡπειρώτης;

Ἐλπίζομε ὅτι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐχνηλασία θὰ συγκεντρωθῆ τὸ ὕλικὸ γιὰ ἓναν Πανεπειρωτικὸ Ὁδηγὸ, πολὺ χρήσιμον γιὰ πάρα πολλὰ πράγματα μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἐνεργοποίηση τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Δυναμικοῦ τῆς Πρωτεύουσῆς, γιὰ τὴν ὁποῖαν μελεῖ στὸ γράμμα του ὁ κ. Δημ. Λώλης.

α.χ.μ.

Ἀθῆναι, 14-3-1978

Πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν.
Ἀκαδημίας 64, Ἀθῆναι —143—

Ἀξιότιμοι κύριοι,

Μὲ μεγάλη ὑπερηφάνεια ἔμαθα γιὰ τὴ δράσει τῆς Ἐταιρείας σας ἀπὸ τὸ Ἀνώτατο Πνευματικὸ Ἰδρυμα τῆς χώρας μας.

Ἦταν μιὰ δικαίωση τῆς πολύχρονης πνευματικῆς προσφορᾶς σας. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ σᾶς συγχαίρω καὶ γιὰ τὴ νέα σας προσπάθεια, τῆς ἀπογραφῆς τῶν Ἡπειρωτικῶν δυνάμεων Ἀθηνῶν — Περιχώρων, γιὰτὶ εἶναι κρῖμα ποὺ μέχρι σήμερα δὲν ὑπάρχει κάποιος Ἡπειρωτικὸς ὀργανισμὸς, σύλλογος ἢ ἄταμο ποὺ νὰ γνωρίζει τοὺς λιγοστούς, δυστυχῶς, πατριώτες μας ποὺ κατέχουν σήμερα ἀξιόλογες θέσεις καὶ νὰ τοὺς ἐνεργοποιεῖ ἀνάλογα μὲ τὰ θέματα ἢ τὰ προβλήματα, ποὺ κάθε φορὰ προκύπτουν, πράγμα ποὺ γίνεται σὲ

πολλά άλλα διαμερίσματα τῆς χώρας μας.

Με ἐκτίμηση καὶ πατριωτικούς
χαιρετισμούς

Δημήτριος Ε. Λώλης

Ἐντεταλμένος Ὑφηγητῆς τῆς Α' Μαιευτικῆς καὶ Γυναικολογικῆς Κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Διευθυντῆς τοῦ Τμήματος Στειρότητος καὶ Γονιμότητος τοῦ Μαιευτηρίου «Ἀλεξάνδρα».

- Τσορτέκης Ζ. Ἀχιλλεύς, συμβολαιογράφος. Ἐμμ. Μπενάκη 25 Τ. 142.
- Σιούτης Π. Πάνος, δικηγόρος. Πανεπιστημίου 44 Τ. 143.
- Ζυγούρης Κ. Παναγιώτης, δικηγόρος. Σοφοκλέους 5. Τ. 122.
- Κράλιος Κ. Νικόλαος, ἰατρός. Βουκουρεστίου 34. Τ. 134.
- Ἐρμάνουηλ Γ. Εὐάγγελος, ἰατρός. Κ. Μητροπούλου 39. Τ. 702.
- Οἰκονομίδης Π. Ἀθανάσιος, Πολιτικός Μηχανικός. Φαιδίου 18. Τ. 142.
- Δήμας Χρῆστος, Ὀδοντίατρος. Γ' Σεπτεμβρίου 51. Τ. 103.
- Λούλης Α. Θεμιστοκλῆς, Πολιτικός Μηχανικός. Ἰ. Φωκianoῦ 40.
- Νουτσόπουλος Γεώργιος. Δρ. Πολιτικός Μηχανικός. Σπετσῶν 124. Τ. 811.
- Μαντζίκας Ἐλευθέριος, Βιομήχανος. Κλεισθένους 15. Τ. 112.
- Τρεκούρας Α. Δημήτριος, Χρυσοκόπος. Πεσμαζόγλου 3. Τ. 121.
- Τζαμάνης Σπύρος, Χρυσοκόπος. Περικλέους 13. Τ. 126.
- Σάβρας Ἡλίας, Γ. Διευθυντῆς τῆς Α.Ε. «Ἰμπορτέξ». Λ. Συγγρού 97 Τ. 405.
- Κιτσιάς Θ. Δημήτριος, Ἐκδόσεις Ἀντιπροσωπεύει. Ἀκαδημίας 61. Τ. 143.
- Παπακρήστου Κ. Χρῆστος, Συμβολαιογράφος. Ἐμμ. Μπενάκη 25. Τ. 142.
- Μαιμιάπουλος Α. Κωνσταντῖνος, Δικηγόρος. Ἐμμ. Μπενάκη - Πανεπιστημίου 42. Τ. 143.
- Παπασωτηρίου Γ. Νικόλαος, Ἐπ. Γυμνασιάρχης. Κυψέλης 60. Τ. 811.
- Παπαζήσης Τ. Δημήτριος, Φαρμακοποιός. Ἐφέσου 43, Ν. Σμύρνη.
- Σουγκάρης Ν. Χρῆστος, Ζαχαρώδη προϊόντα. Παλλάδος 2. Τ. 114.

ΟΙ ΚΥΡΑΔΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Με τὸν τίτλο αὐτὸν οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι τῆς «Καθημερινῆς» πρὸ μέσα στὸν ὄρυμαχὸ τῆς παγκόσμιας ἐπικαιρότητος, δὲν ἀφήνουν ἀπαράτηρητα σκίτσα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ἀθήνας ἐπισημαίνον τὴν Ποιητικὴ βραδιά τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας τῆς 1ης Φεβρουαρίου στὸ φύλλο τῆς τῆς 25 Μαρτίου.

«Νὰ πρὸ οἱ Ἑπειρώτες καὶ προπαντὸς οἱ Ἑπειρώτισσες τοῦ Ἄστεως ἐμμένουν στὰ πάτρια. Με καμάρι, κυρίες καὶ δεσποινίδες, δὲν παραλείπουν σὲ κάθε εὐκαιρία νὰ δείχνουν τὴν ὁμορφὴ φορεσιὰ τῶν τόπων τους. Καλὴ ὥρα, ὅπως στὴν ὠραία βραδιά πρὸ ὀργάνωσε τὶς προάλλες ἡ «Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία» στὶς σάλες τοῦ ξενοδοχείου «Ἀκροπόλ». Κι' ὅπου ἰδιαίτερη, καθὼς διαβάζουμε στὸ πληροφοριακὸ ἔντυπο τῆς «Ἑταιρείας», ἐντύπωση ἔκαναν με τὶς στολὲς τους καὶ τὶς ἀπαγγελίες τους «ἡ Λέλα Γιογκώνη», διευθύντρια τοῦ «Ἑπειρωτικοῦ Μέλλοντος» ντυμένη γιαννιώτικη στολή, ἡ δνὶς Πέπη Μαρνέλλη ποιήτρια νέα καὶ ἡ Ἰδία, με γιαννιώτικη, ἡ δνὶς Δανάη Πουρναροπούλου με ζαγορίσια, ἡ δνὶς Βάσω Σιωμοπούλου με στολή Κουρέντων».

Καὶ ἀναδημοσιεύει ἡ «Καθημερινή» σημερινὸ μέρος ἀπὸ τὸ πληροφοριακὸ μας προηγούμενο Δελτίο σχετικὰ με τὴν Ἑπειρωτικὴ Ποιητικὴ Βραδιά. Ἐντυπωσιάζει ὁ ἀπέραντος Ἑπειρωτικὸς Λογογραφικὸς Πλοῦτος τοῦς μελετητὲς καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὸν ὁ Ἄτλας τῶν Ἑπειρωτικῶν Ἐνδυμασιῶν, πρὸ τὴν ἔκτασή του κανένα ἄλλο διαμερίσμα τῆς χώρας δὲν τὴν ἔχει.

Καὶ θὰ θυμηθῶ ἐδῶ τὸ ἀνέκδοτο, πρὸ ἀναφέρεται: στὸν ἀείμνηστο Χρηστοδασίλη:

Κάποιος γιὰ νὰ τὸν πειράξει — κα' ἔξιρομε πόσο εὐερέθιστος ἦταν! Τοῦ παρετήρησε πὺς τὸ ἔργο τοῦ Ξενοπούλου γιὰ τὴ Ζάκυνθο ἦταν ἀνώτερο ἀπὸ τὸ δικό του γιὰ τὴν Ἑπειρὸ καὶ πὺς κατ' ἀκολουθίαν ὁ Ξενοπούλος, ἦταν πρὸ ἀνώτερος συγγρα-

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ 1912 - 13

Ὁ Καπετάν Καραγιώργος

Ὁ καπετάν Καραγιώργος με τὸ ἀντάρ-
τικό του εἶχε φθάσει στὸ Τσεπέλοβο φέρ-
νοντας τὴ λευτεριά στὸ Ζαγόρι ἔπειτα ἀ-
πὸ 500 χρόνια σκλαβιάς. Καθένας κατα-
λαβαίνει τι ὑποδοχὴ ἐπιφυλάχτηκε στοὺς
ἀπελευθερωτές. Τὸ στρατηγεῖο του ὁ Κα-
ραγιώργος ἐγκατέστησε στὸ σπίτι τῆς νιό-
παντρῆς ἀδελφῆς μου, τὸ Κοσμιέικο. Αὐ-
τὸ τοίχισε στὴν οἰκογένεια Κοσμᾶ, ὅταν
γύρισαν οἱ Τούρκοι, κάψιμο τοῦ σπιτιοῦ,
ταλαιπωρίες, περιπέτειες, προσφυγιὰ γιὰ
ἀρκετοὺς μῆνες τῆς οἰκογένειας στὰ Τρίκ-
καλα καὶ χάσιμο τῶν κοσμημάτων τῆς ἀ-
δελφῆς μου, γιατί στὸ διαστικὸ φευγίό τους
ἀπὸ τὸ χωριό, βρῆκαν σωστὸ οἱ κεφαλές
τοῦ σπιτιοῦ νὰ μὴν κουβαλοῦν μαζὶ! τους
πολύτιμα ἀντικείμενα καὶ τοὺς θαραίνουν,
ἀλλὰ νὰ τὰ θάψουν στὸν κῆπο τους. Ὁ
Σεφκέτ Τσαούσης, διμὸς ἀπὸ προδοσιὰ
βρῆκε τὸ θησαυρὸ καὶ τὸν μοιράστηκε με
λίγους τῆς παρέας του. Λεῖα πολέμου,
πλιάτσικο ἦταν. Γιατὶ νὰ τὸν ἀδικήσουμε
τὸν ἄνθρωπο.

Ἄς γυρίσουμε διμὸς στὸν καπετάν Κα-
ραγιώργο. Οἱ λίγοι τζιαντερμάδες ποὺ ἦ-
ταν στὸ Τσεπέλοβο, πανικόβλητοι ἔφυγαν.
Θριαμβευτῆς, νικητῆς, τροπαιοῦχος ἀνοί-
χτηκε καὶ δυτικώτερα ἀπὸ τὸ Τσεπέλοβο.

φέας.

Καὶ τότε ὁ Χρηστοδασίλης ἀντιπαρα-
τήρησε:

—Μὰ ὁ Ξενόπουλος εἶχε νὰ κάμει μ'
ἓνα μικρὸ νησί, ἐνῶ ἐγὼ ἔχω νὰ κάμω με
μιά δλάκερη Ἴππειρο!

Καλοθελητῆς πάλι διαδίδασε στὸν Ξε-
νόπουλο τὴ γνώμη ἐκείνη τοῦ Χρηστοδασί-
λη καὶ ὁ Ζακυνθινὸς συγγραφέας εἶπε μὴ
μεγάλη ἀλήθεια.

—Ἔνας συγγραφέας ἀναδείχνεται ἀλη-
θινὰ μεγάλως περιγράφοντας καὶ μὴ μόνον
οἰκογένεια, ἀρκεῖ νὰ ἔχει τὴ δύναμη καὶ
τὸ ταλέντο νὰ τὸ κάμει.

α.χ.4.

Ὁ ἀπελευθερωτικὸς οἶστρος εἶχε ἐπισημά-
νει γιὰ ἄκρατο σημεῖο τὸ χωριό μου τὰ Σου-
δενά. Προελαύνοντας ἔφθασε στὸ Μονοδέν-
δρι. Τὰ Σουδενά ἐτοιμάζονται πυρετωδῶς
γιὰ τὴν ὑποδοχὴ. Ὁ μακαρίτης, ὁ ἀδελφός
μου, εἰκοσάχρονο παλληκάρι παίρνει κρυ-
φὰ ἀπὸ τὸν πατέρα τὸ γκρά ἀπὸ τὸ σπίτι.
ποὺ τὸν προσορίζαμε γιὰ τὴν τυχὸν ἀπό-
κρουση ληστρικών ἐπιδρομῶν καὶ πάει νὰ
βρῆ τὸν Καραγιώργο στὸ Μονοδένδρι γιὰ
νὰ ἐνταχθῆ ἐθελοντῆς στὸ Σῶμα του. Χα-
ρᾶς Εὐαγγέλια. Ἡ λευτεριά ἀπὸ τὴν Ἄνα-
τολή. Ἡ πολυπόθητη μέρα ἔφθασε. Ὁ ἀπε-
λευθερωτῆς ἐν ὄψει ἀπὸ τὸ Μονοδένδρι. Θὰ
ἔπαιρνε τὸ μουλαρόδρομο γιὰ νὰ κατεβῆ
στὸ δικό μας τὸ χωριό. Ποιὸς νὰ ξεχάσῃ τὴν
πασίχαρη ἐκείνη μέρα τοῦ Νοέμβρη τοῦ
1912, κι' ἂς ἦταν τοσοδούλης, ὅπως ἡ εὐγέ-
νια μου. Ὅλοι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις γύ-
ρω στοὺς 700 Σουδενιώτες βγήκαμε στὸ
μεγάλον σιάδι, λίγο δῶθε ἀπὸ τὸ Μοναστή-
ρι μας, τὴν Ἁγ. Παρασκευή, γιὰ νὰ ὑποδε-
χτοῦμε τὸν παράκλητο. Ὅλοι εἴμαστε στὴ
σύναξη, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα, τὸ μακαρίτη πατέ-
ρα μου.

Χρόνια πολλὰ ἐγκαταστημένος στὴν ἐ-
λευθέρη Ἄρτα, γεμάτος ἐμπειρίες ἀπὸ τὴ
ζωὴ εἶχε ἀποφανθῆ: «Δὲν ἔφθασε ἡ ὥ-
ρα ἡ καλή». Εἶχε δώσει μάλιστα καὶ πα-
ραγγελία σ' ὅλους τῆς οἰκογένειας νὰ μὴν
πᾶμε στὸ μεγάλο πανηγύρι.

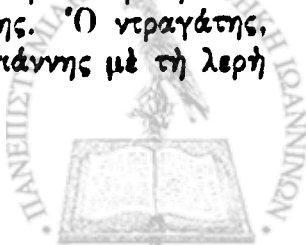
Ποιὸς διμὸς τὸν ἀκουσε ἂς ἦταν καὶ πο-
λυτέταστο πρόσωπο.

Ἐξαιρετῆ μοναδικὴ ὁ κύρ - Ἀφέντης, ὁ
Δημητράκης, ἀπὸ τὴν ἱστορικώτερη σύναξη
τῶν Σουδενιωτῶν.

Ὁ Καραγιώργος ὥστόσο με τὰ παλλη-
κάρια του ἔφθασε στὸν τόπο ποὺ τὸν περι-
μένναμε. Μαζὶ του καὶ ὁ ἀδελφός μου καμα-
ριωτὸς - καμαριωτὸς με τὸ γκρά στὴν πλά-
τη του.

Ποῦ νὰ περιγραφῆ τι ἐπακολούθησε.

Ἄπ' ἐκεῖ ἀντάρτες καὶ ὄλο τὸ πλῆθος
τῶν Σουδενιωτῶν μὴ μᾶζα ροβολοῦμε πρὸς
τὸ χωριό. Κατεύθυνση ἡ Κεντρικὴ Ἐκ-
κλησία, ὁ Ἁγ. Δημήτρης. Ὁ νετραγάτης,
ὁ Σουλιώτης ὁ Μαυρογιάννης με τὴ λερὴ

μποραζάνα. πού πήγαινε κάθε ξάμηγο στο χωριό του, °Αϊ Δημήτρη και °Αϊ Γιώργη, την εποχή δηλ. πού γίνονταν ή αναγένωση τής θητείας για να αλλάξει, να πλύνη ή συμβία τού ρουχισμού του και να τον μερεμετίση, είχε προηγηθῆ. Στην είσοδο τής Έκκλησίας, πλάι από τού πουρνάρι, στο όποιο ανεβασιμένος είχε κάνει τή διδασχή του ό °Αγιος Κοσμάς, στο μικρό καμπαναριό είχε υψώσει τή γαλιανόλευκη ό Μαυρογιάννης. Πού να θρεθῆ ή Μούσα για να τραγουδήση τού χρονικό αυτό. Σε λίγο άρχισε ή δοξολογία. °Ο παπα °Αχιλλέας και ό παπα Γιώργης, μονιασμένοι αὐτῆ τῆ φορά, γιατί πάντα γκρίνιαζαν στή μοιρασιά τῶν πρόσφορων, με τὰ ὀλοκαίνουργα ἄμφια τους δοξολογοῦν με τούς ψαλτάδες τού χωριού. Έπακολούθησαν στο Μεσοχώρι, στήν Ιταλία, κεράσματα, γνωριμίες, χαρές, πανηγύρι.

Η κάθοδος ἔπειτα πρὸς τὸν Κάτω Μαχαλά τού χωριού. °Αλλη ὑποδοχή στο °Αρχοντικό τού μπάριμπα μου τού Περικλή. Κι' ἀπ' ἐκεῖ συνέχισή τῆς θριαμβευτικῆς πορείας με κατεύθυνση πρὸς τὴν ἔξοδο τού χωριού, ὅπου και τὸ σπίτι μου. Δὲν ἔπρεπε κι' ἀπ' ἐκεῖ ό Καραγιώργος με τὰ παλληκάρια του να πάρουν και τὴν τελευταία καλή ἐντύπωση: Γρήγορα και πρόχειρα με ἓνα γαλάζιο χαρτί και λίγο ὄσπρη με τὸν ξάδερφό μου τὸν Λευτέρη, τῆ φτιάσαμε τῆ σημαία και ἔπειτα σιαραλώσαμε στή σκεπή τῆς ἔξωπορτας, ὅπου πρόχειρα τῆ στήσαμε. Δίπλα τῆς και μεῖς πού χαιρετούσαμε και ζητωκραυγάσαμε τούς ἀντάρτες πού περιγύσαν και ἔφευγαν.

°Ο καπετάν Καραγιώργος με τὸ σῶμα του θά φθάση ἔως τῆ Ντεβρά θριαμβευτικά ἄς ποῦμε. °Απ' ἐκεῖ ἔχοντας καιά προαισθήματα γύρισε πρὸς τὸ °Ανατολικὸ Ζαγόρι.

Τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἀπελευθερωτικῆς πορείας:

°Ενα γερὸ ξύλο ἔφαγε ή εὐγενία μου ἀπὸ τὸν πατέρα για τὴν παντιέρα πού σήκωσα χωρίς τὴν ἄδειά του. °Ας ἀφήσουμε τι τράβηξε ό ὀπλοφόρος μεγάλος ἀδελφός μου, πού είχε μαζευτῆ σὰ θρεγμένη γάτα. °Αλλὰ ἐπακολούθηματa χειρότερα για τὴν πλήρη δικαίωση τού πατέρα μου ό: δὲν είχε φθάσει ἀκόμα «Τὸ °Ελληνικό».

°Τότερα ἀπὸ 2 - 3 μέρες, ἀφότου ζήσαμε τὴν ψευδαίσθηση τῆς λευτεριάς, ἓνας λόχος ἀπὸ τὸ τάγμα τού Μπεκλήρ - °Αγᾶ, ἔφθασε στο χωριό με πρῶτο στόχο να κάψη τὸ σπίτι τού μπάριμπα μου τού Περικλή. Με τὴν ἐπέμβαση τού πατέρα, τὴν τουρκομάθεια και τὴν πολιτικότητά του ἀποφεύχθηκε τὸ κάψιμο. Τὰ Σουδενά τὴν εἶχαν γλυτώσει σχετικὰ πολὺ φθηνά.

Δὲν ἔγινε ὁμως τὸ ἴδιο στα χωριά τού °Ανατολικού Ζαγορίου.

Πολλὰ σπίτια ἔκαψαν οι Τούρκοι κάνοντας τὴν ἀρχή, ὅπως προαναφέραμε, ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ἀδελφῆς μου.

Δὲν ἀργούσε νάρθη κείνη ή ὦρα. °Ελα ὁμως, πού ἔμεῖς δὲν περιμέναμε λίγους μήνες ἀκόμα!!

Σ.Λ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ

°Ο ταγματάρχης τού Δικαστικού κ. Βασίλ. Μουντάκης ἔκαμε μαθητεία στα Γιάννενα —ό πατέρας του Παῦλος Μουντάκης, ἦταν Πρόεδρος τού Στρατοδικείου °Ιωαννίνων— ἀλλὰ ὑπηρέτησε στήν °Ηπειρο ἄλλα τόσα χρόνια τῆς στρατιωτικῆς του ὑπηρεσίας. °Ετσι μπολιάστηκε γερὰ στο °Ηπειρωτικὸ Δένδρο.

Χολαργός 19) 3) 78

°Αξιότιμο Κύριο

°Αλέξ. Μαυρόπουλο

Πρόεδρο τῆς «°Ηπειρωτικῆς

°Εταιρείας».

°Αγαπημένε μου Πρόεδρε,

Σοῦ ἐπιστρέφω τὰ «°Ελληνο - °Αλβανικά» βιβλία πού μου δάνεισες και πολὺ Σ' εὐχαριστῶ. °Ελπίζω, μαθαίνοντας τῆ μητρική γλῶσσα μερικῶν γνησίων βορειῶν °Ελλήνων, θά μπορέσω να μελετήσω καλλίτερα τὰ «περιπλοκῶς περιπεπλεγμένα» προβλήματα τῆς περιοχῆς και με τὸ πάθος πού ἔχω, για κάθε τι πού ἀφορᾶ τὴν, κατ' ἐμέ, «°Ενιαία °Ηπειρο», να συντελέσω, λιγούλακι ἔστω, στήν ἐπίλυσή των. °Υπάρχει, ὁμως, κι ἓνας κίνδυνος. Μιὰ νέα «Διεθνῆς °Επιτροπή» σκοπιμότητας (βλ.π. και τὸ τελευταίο, ἔξαιρετο ὅπως πάντοτε «Δελτίο Πνευματικῆς °Ενημερώσεως» τῆς Η. Ε.) και διπλωματικῆς δολιότητος να ὀρο-

θετήση τὰ σύνορα τῆς Ἀλβανίας, λό-
γω ἀκριβῶς τῆς «ἀλβανοφωνίας» μου, στή
δύσμοιρη πατρίδα μου, τὴν Κρήτη!

Στὸ μεταξύ καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία, συγ-
χαίρω τόσο Ἐσένα, ὅσο καὶ τοὺς ἀξιους
συνεργάτες Σου, γιὰ τὴν ἐπάξια δράβευση
τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας ἀπὸ τὴν Ἀ-
καδημία. Γιὰ μιὰν ἀκόμα φορά αἰσθάνομαι
περήφανος γιὰ τὴ τιμὴ πού μου κάνετε νὰ
μὲ συμπεριλαμβάνετε μεταξύ τῶν ἀντεπι-
στελλόντων μελῶν Σας. Καὶ γιὰ μιὰ ἀκόμα
φορά αἰσθάνομαι κείνο πού ξέρεις καὶ Σὺ
καὶ ὅλοι οἱ φίλοι μου. Πῶς ἂν δὲν ἤμουν
Κρητικὸς (καὶ μάλιστα, φανατικὸς) θά-
θελα νᾶμωνα Ἑπειρώτης. Θάθελα νᾶχα
τὸ χωριουδάκι μου κάπου κει στή Παμψώ-
τιδα, τὴ λίμνη, ἢ στήν ποτισμένη μὲ κρη-
τικὸ αἷμα Β. Ἑπειρο, στὰ Ζαγοροχώρια
τ' ἀρχοντικά ἢ, ψηλά, στὰ βουνά «τοῦ
Τζουμέρκου». Ὅπωςδήποτε θάθελα νᾶ-
μουν κι' ἐγὼ ἕνας μεταξύ τῶν κατ' Ἐλευ-
θέριον Βενιζέλον — πού φές εἶχαμε στή
Λέσχη τῶν Φιλελευθέρων τὸ μνημόσυνόν
Του— μεταξύ, λέγω, τῶν «Αἰωνίων Ἑλ-
λῆνων», τῶν Ἑπειρωτῶν!

Τελειώνοντας, ἀκριβέ μου φίλε, τὴν πο-
λυλογία μου μὰ καὶ ξέσπασμα ἀγάπης γιὰ
τὴν Ἑπειρο, Σοῦ λέω καὶ τοῦτο: Νοιώθω
ξεχωριστὴ χαρὰ σάν πέρνω τὸ μνημιατικὸ
«Δελτίο» Σας. Εἶναι μιὰ πραγματικὴ πνευ-
ματικὴ ἐπαφή μὲ τὸν Ἑπειρωτικὸ χῶρο
καὶ μὲ τίς Ἑπειρωτικὰς ψυχὰς τῆς διασπο-
ρᾶς. Ἐπιτελεῖ θωπιάσια τὸν προορισμό του!
Δὲν τὸ διαβάξω. Τὸ μελετῶ, τὸ ἐπιστημαί-
νω, τὸ ἀρχειοθετῶ. Ἀξίζει σ' ὅλους Σας ἔ-
να πρόσθετο συγχαρητήριο!

Μὲ πατριωτικὸς τῆς Κρήτης
πρὸς τὴν εὐαγγέλη Ἑπειρο
χαιρετισμούς.

Βασ. Καλαϊτζῆς — Μουντάκης

ΕΥΑΝΔΡΙΑΣ ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΤΕΛΟΣ...

Συνεχίζοντας τὸ προηγουμένον τρόπον
τῆς εὐεργεσίας, ὁ Ἰωάννης Μασσόπουλος
ἀφῆκε στήν πόλη, πού τὸν ἀνέδειξε, τὰ
Τρίκκαλα τῆς Θεσσαλίας, ὅλη του τὴν πε-
ριουσία, πού ξεπερνᾶ τὰ ἑκατὸ ἑκατομμύ-

ρια.

Ξεκίνησε ποιὸς ξέρει; ἄγνωστος ἀπὸ τὴν
Ἐλλάτη τοῦ Ζαγορίου, τὴν παλιὰ Μπούλ-
τση, ρίχτηκε στή βιοπάλη. Εἶδε μὲ τὴν δι-
εισδυτικότητα, πού χαρακτηρίζει τοὺς Ἑ-
πειρώτες, τί χρειαζόταν στὸν Θεσσαλικὸ
σιτοβολώνια, ἔβαλε μπροστὰ τὸ ἐπιχειρη-
ματικὸ του δαιμόνιο, δημιούργησε κυλι-
δρομύλους κι ἔφθασε νὰ γίνῃ Πρόεδρος
τοῦ Γενικοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου τῆς
πόλεως καὶ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος τοῦ
Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Δὲν ξέχασε ὁ καλὸς Ἑπειρώτης στή
διαθήκη του τὴ Μπούλτση, τοὺς φτωχοὺς
συντοπίτες του, οὔτε τοὺς δέκα τέσσερις
ἐργάτες τῶν κυλινδρομύλων, οὔτε τίς ἑξ-
δέρφες του, οὔτε τὸν Ἄη - Γιώργη, τῆς γε-
νέτειρας του, ὅπου μικρὸν μὲ τὰ φτωχὰ
γιορτινὰ τὸν πῆγαινε ἡ Μάνα του.

Τί παιδεία εἶχε ὁ Ματσόπουλος; Μὰ τί
νὰ τὴν κάμεις τὴν παιδεία μπρὸς στή Χρη-
στομάθεια τῆς παραδόσεως, πού μ' αὐτὴν
γαλουχοῦνται οἱ Ἑπειρώτες καὶ γίνονται
κὺτὸ τὸ κ ἄ τ ι μεγάλο στήν κοινωνικὴ
ζωὴ τους, ἴ, ὅλες τίς ἐποχὰς καὶ σ' ὅλα
τὰ μήκη, πού ἀναζητήσαν τὴν τύχη τους;

α.χ.μ.

«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Μηνιαία ἔκδοσις τῆς ὁμωνύμου
Ἑταιρείας.

Ἀθῆναι — Ἀκαδημίας 64 (Τ.143)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ

Ἀλέξ. Χ. Μαρμόπουλος

Τερψιθέας 64

Ἁγίου Παρυσκευῆ — Ἀττικῆς
Τηλ. 6511.669 — 3248.202

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Φώτιος Π. Εὐσταθίου

Βαλτετσίου 6 — Ἀθῆναι

Τηλ 3634.716

Τυπώνεται σὲ 3.000 ἀντίτυπα καὶ ἀ-
ποστέλλεται στὰ Μέλη μὲ προ-
αιρετικὴ συνδρομὴ.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ

ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Περιοδικός Τύπος και Πνευματική Έπι-
πισκόπηση.

*Α ν ν α ς Δ ε ρ έ κ α. Φθινοπωρινό
θάρρος. Γιάννινα 1977.

Από το σωρό των εντύπων, που φθά-
νουν στα χέρια μας, έχουν μερικά τη δύ-
ναμη να σε σταματούν. Τρέχεις και σκον-
τάφτεις. Στέκεσαι και σκέπτεσαι: και μπαί-
νεις στο λιβάδι της χαράς και της πνευμα-
τικής απολαύσεως. Είναι να θαυμάζεις από
τη μιὰ μεριά τη φιλοτιμία άξιων πνευμα-
τικών ανθρώπων, που είναι άγνωστοι μέσα
στην άγνωμία του πλήθους και ξάφνου
παρουσιάζονται με την εύλογημένη τους
οντότητα.

Πόσοι, αλήθεια, άνθρωποι ξέρουν να
γράφουν, όμως απορροφημένοι από τη βιο-
πάλη σε ένασχολήσεις έξω από τις ιδιαι-
τερες κλίσεις τους, δεν βρίσκουν τον και-
ρό ή δεν τολμούν να σπάσουν το φράγμα
της άγνωμίας και να επικοινωνήσουν με
το πλατύ άναγνωστικό κοινό, που κι εκεί-
νο διψά για καινούργιες φωνές, για ήχους
συγκαιρινούς.

Μια τέτοια χαρά μας δίνει ή ποιητική
συλλογή της Άννας Δερέκα με τον συμ-
βολικό τίτλο «Φθινοπωρινό Θάρρος». Την
καλωσωρίζουμε. Τα τραγούδια της δονούν-
ται από πανανθρώπινο αίσθημα, από λα-
τρεία προς τη στενή τοπική πατρίδα. Βρί-
σκει όμορφές σ' ένα άσχημο κόσμο και τις
τραγουδάει. Ά ξ ί ζ ε ι ς κ ό σ μ ε
κ α ι θ ά σ έ τ ρ α γ ο υ δ ή σ ω!
Οι στίχοι της πότε είναι φραγγέλιο και
πότε αποπνέουν νοσταλγία και πόνο. Άλ-
λοτε είναι κραυγή άγανακτήσεως και άλ-
λοτε λίκνισι έλέους.

Να πώς τραγουδάει τη νέα πατρίδα της
την Ήπειρο:

Έάν πατρίδα σημαίνει
ή ζεστή καλημέρα του γείτονα,
το σκίρτημα της καρδιάς
στην ανάμνησή της,
ένα χειροκρότημα στην παρέλαση
οί γνώριμες μορφές στους δρόμους

πάρκα και χώροι γνωστοί.

Έάν πατρίδα σημαίνει
ή γαλήνη της ψυχής
το ένδιαφέρον του νοῦ
ή χτύπος της καρδιάς
για τη ζωή της

τότε καλωσώρισε Ήπειρο
στην Μακεδονίτικη καρδιά μου.

Σ τ α ῦ ρ ο υ Κ α ρ α δ ή μ α. Ήπει-
ρωτικό Όδοιπορικό. Άθήνα 1978.

Είναι το τρίτο κατά σειρά βιβλίο μετά
τά «Σκόρπια φύλλα άπ' το Πωγώνι» και
τις «Παλιοκαιρινές μνήμες» που μας δίνει
ο Πωγωνίσιος συγγραφέας. Και είναι ο-
πως και τ' άλλα του «θρύλοι, ιστορίες, ά-
νέκδοτα, άρετές και κουσούρια» του άπλου
λαού άπ' τις ρίζες τους.

Και το έγραψε λέει ο άξιος αποθησαυ-
ριστής «άπό όφειλόμενο στον τόπο μου χρέ-
ος και τα γραφτά μου βγήκαν δλόδια άπ'
την ψυχή μου κι όχι από τη σπουδαγμένη
πέννα μου». Και ζητάει την έπέκειρα του
άναγνώστη για τα συντακτικά και γραμ-
ματικά του λάθη.

Όμως ο Καραδήμας βουτάει την πέννα
του όχι στο γραμματικό το καλάμαρι—
Και ή λαϊκή θυμοσοφία βάζει στο στόμα
του Καραγκιόζη τη φράση «Βούτα - βού-
τα στο καλάμαρι, όσο πιό πολύ μελάني, τό-
σο πιό καλός γραμματικός!»— αλλά βου-
τάει στο αίμα της καρδιάς του, όπου έχουν
κατακαθίσει οί μνήμες άξέχαστων προγό-
νων και άναπαριστά σαν σ' αέτωμα ναού,
την πρωτυτερινή ζωή, που έφυγε με τέτοια
δύναμη και χάρη. Αυτοί οί ήρωές του,
ντραγάτες, φύλακες, δεκατιστές, ψωρομ-
πέηδες και ψωρογάδες της Άρβανιτιάς,
που άπομυζούσαν και την Άρβανιτιά και
το Πωγώνι. Αυτές οί άντρογυναίκες, που
στην άπλότητα διψούσαν για έλευθερία.
Αυτοί οί άπλοι γέροντες που πάγε άράδα -
άράδα ο ένας πίσω από τον άλλον άποχω-
ρώντας το θραδυνό από το μεσοχώρι να
μανταλωθούν στους χαλεπούς καιρούς στα
σπίτια τους είναι μιá δλόκληρη έποχή,
που την ξαναζωντανεύει με τέτοια τέχνη
ο Σταύρος Καραδήμας.

Βασίλη Τσιάτη. Σάν γιατρός.
Πειραιᾶς 1973.

Είναι τὸ δεύτερο βιβλίο, μετὰ τὰ «Πεζογραφήματα», πού μᾶς δίνει ὁ ἄλλος Πωγωνίσιος Χρονογράφος, ὁ Βασίλης Τσιάτης. Βιώματα καὶ μνήμες τῆς παιδικῆς καὶ κατοπινῆς ζωῆς του δοσμένα μὲ ἕνα ἐπιχαρι ὕφος εἶναι τὸ περιχεόμενο τῶν ἀφηγημάτων του.

Δίνεται ἀνάγλυφα ἡ κοινωνικὴ ζωὴ τῆς περιοχῆς γύρω ἀπὸ τὸν Κασιδιάρη.

Ἐνα ἀφήγημά του μὲ τὸν τίτλον «Μυλωνάδες» εἶναι ἕνας πραγματικὸς καθρέπτης αὐτῆς τῆς παρωχημένης ἐποχῆς, ὅπου μορφές γυναικεῖες ἀπὸ τὸ Τσιάμικο, τὰ Κουρενοχώρια καὶ τὰ Πωγωνίσια χωριά σχηματίζουν μιὰ θελκτικὴ σύναξη ὅταν ὁμαδικὰ πηγαίνουν γιὰ ἄλεσμα καὶ ἐκφράζουν τοὺς καημούς τους.

Τὸ ἀφήγημά του «Στὶς μικρὲς τάξεις», δίνει παραστατικώτατα σκηνές μαθητικῆς ζωῆς στὸ κρίσιμο μεταλχμιο τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως, ὅταν ἡ χορεία τῶν ἀ γ ρ ι ο δ ι ὀ α σ κ ἄ λ ω ν τοῦ Κοραῆ ἀποχωροῦσε ἀπὸ τὴ σκηνὴ τῆς σχολικῆς ζωῆς γιὰ νὰ εἰσβάλλῃ ἡ πασίχαρη ὁμάδα τῶν ἀποφοίτων τῶν Διδασκαλείων.

Ἄλλα τὰ διηγήματά του εἶναι γραμμένα σὲ στρωτὴ δημοτικὴ γλῶσσα χωρὶς ἀκρότητες, ὅπου ἀποτυπώνονται τὰ ἀναμφισβήτητα λογοτεχνικὰ προσόντα τοῦ συγγραφέως.

Ἐ λ λ η ς Π α π α δ η μ η τ ρ ί ο υ.
Ἡπειρος — Μακεδονία.

Φωτογραφίες τοῦ Μεσοπολέμου ἀπὸ τὴ Μακεδονία καὶ τὴν Ἡπειρο ἔχει τὸ βιβλίο τῆς Ἑλλης Παπαδημητρίου, ἕνα ἀληθινὸ θησαυρὸ, ἀπόκτημα γιὰ κάθε φιλότεχνο. Σκηνές ποιμενικῆς ζωῆς, τσελιγκατά καὶ ψίκια Σαρακατσανῶν, καθὼς ἐφιπποκινᾶν νὰ πάρουνε τὴ νύφη. Ἀχυροκαλύδες καὶ σπιτικά, πού στήνονται ὅπου βρεθοῦν. Καμινάδες καὶ πελαργοί, πού ποτὲ δὲν ὀψοψιάστηκαν πῶς ἡ Ἑλλη Παπαδημητρίου καιροφυλακτοῦσε μὲ τὴ KODAK στὸ χέρι νὰ τοὺς «πομπέψῃ» στὴν αἰώνια ἀθανασία τῆς δημοσιότητος. Ὁδωροὶ καὶ

σπίτια καὶ καμπαναριά ἀπὸ τ' ἀρχοντικά τοῦ Ζαγορίου. Καμιατὰ μὲ ὀρθάνοιχτα μιάτια, πού σέρνουν τοὺς ἀραμπάδες στοὺς Μακεδονικοὺς κάμπους. Λάζαροι πού τελοῦν τὸ πανάρχαιο ἔθιμο μὲ τὰ τροκάνια τους. Σκηνές ἀγροτικῆς συγκομιδῆς. Μονακτήρια καὶ ξωκλήσια, βουνὰ καὶ χαράδρες, ἡ χαράδρα τοῦ Βίκου, ποτάμια, πού κυλοῦν καὶ γεφύρια, πού τὰ ζεύουν. Ἀποσκληρυνμένες γεροντικὲς μορφές καὶ χαρούμενα κοριτσόπουλα, πού ξαφνιάζουν τὶς γειτονιές καθὼς ξεπετιοῦνται ἀπὸ τὶς αὐλόπορτες. Ἡ ὁδὸς μὲ τὴ ρόκα, πού τοιμάζει τὰ προικιά τῆς ἀγγονιάς καὶ ἡ καλὴ ὕψαντρα στὸν ἀργαλειό, πού δουλεύοντας τάκου - τάκου περιμένει νὰ ῥθει ὁ καλὸς της.

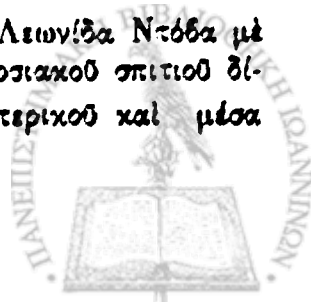
Αὐτὰ κι ἄλλα ὅσα ὁ συναίσθηματισμὸς τῆς καλλιτέχνιδας συγκέντρωσε, στολίδια ἀτίμητα τοῦ χτέος, τοῦ 40 καὶ λίγο πρὶν, τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς μὲ τὶς μιζέριες καὶ τὶς μικρὲς εὐτυχίες, πού τὰ ἀψυγα συνδέονταν ἀμειώτερα μὲ τὴ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄπλές λεζάντες, χωρὶς τὸ σταμπώδη λόγο, πού σταματοῦν τὴ ματιά σου μὲ τὴ δική τους τὴν ἀπόκοψη φωνὴ ἑνὸς παρελθόντος, πού ἔφυγε καὶ πού τὸ νοσταλγοῦμε, ἀκριδῶς σάν ἔκταση ἐπιθυμίας ζωῆς.

ΤΟ "ΑΡΜΟΛΟΪ",

Πήρατε τὸ τελευταῖο «Ἀρμολοῖ»; Ἄν δὲν τὸ πήρατε δὲν κάματε καλά. Βάλτε ἕνα χέρι νὰ κρατηθεῖ στὴ ζωὴ. Ἀξίζει τὸν κόπο. Βγαίνει στὴ Λάρισα, ἐκεῖ, πού ὀγαίνει ὁ Λύγερινὸς τῆς μακαρίτισσας Βέμπο. Εἶναι ἕνα περιοδικό, πού γράφεται μὲ μεράκι, ἀπὸ μιὰ ἐμάδα ὠραίων Ἡπειρωτῶν ἀπὸ τὰ Μαστοροχώρια τοῦ Γράμμου. Ἀφιερωμένο πάντα στὴ Λαϊκὴ Τέχνη. Προσπάθεια ἀνιδιοτελεῆς. Τί λέω; Προσπάθεια, πού μὲ ζημιά τῶν ἐκδοτῶν του συνεχίζεται.

Ἐνα ἐξώφυλλο τοῦ Λειωνίδα Ντόδα μὲ ὄμορφὴ καὶ τοῖχο παραδοσιακοῦ σπιτιοῦ δίνει μὲ μιὰ γεύση τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ μέσα

θέματα αξιόλογα: Φωτογραφίες από κομπανίες παλιών μαστόρων. **Εἶμα: καλὰ καλή ἀντάμωση!** Λαϊκοὶ ὀργανοπαῖχτες. Συζήτηση μὲ τοὺς ὀργανοπαῖχτες. Ἡ δημοτικὴ μουσικὴ σήμερα. Ἐνδιαφέρον, ὅπως πάντα ἄρθρο τοῦ πασίγνωστου Κίτσου Μακρῆ: Οἱ φυλὲς Χιονιάδων καὶ ἡ Ἡπειρωτικὴ χειροτεχνικὴ Ζωγραφικὴ. Ἡπειρώτες! Ἄς ἀφήσωμε τὴν κλύβα γιὰ κρατικὴ ἐγκατάλειψη, ποὺ εἶναι συχνὰ ἔκφραση τῆς αὐτοεγκαταλείψεως.

Τὰ πολλὰ χέρια εὐλογημένα, τὰ πολλὰ στόματα καταραμένα λέγανε παλιότερα οἱ κομπανίες τῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν μαστόρων.

Μιά ἐτήσια συνδρομὴ ἑκατὸν σαράντα δραχμῶν σταλμένη στὸν Ἀρχιτέκτονα Θανάση Παπαγεωργίου Βασιλ. Κωνστανίνου 42 — Λάρισα — ἀτήμαντη αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ θὰ σᾶς χαρίσει τὸ ἀπαρόμοιαστο καὶ πρωτότυπο σ' ὄλο τὸν Ἑλληνικὸ χῶρο περιοδικό, καὶ θὰ τὸ κρατήσῃ στὴ ζωὴ γιὰ τὴ Λαϊκὴ Τέχνη, γιὰ τὸν ἡπειρωτικὸ παραδοσιακὸ πολιτισμὸ.

α.χμ.

“ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΖΩΗ,,

Καλαίσθητο, ὅπως πάντα στὴν ἐμφάνιση, ἐνδιαφέρον σὲ ὕλη, ποὺ ὀφείλεται στὴν ἐνρηματικότητά τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Παύλου Κυριαζῆ καὶ τοῦ συνεργάτη του Γιώργου Μακκαρόνα, κυκλοφόρησε τὸ 22 τεῦχος τοῦ Η' τόμου τοῦ Περιοδικοῦ τῆς Φιλοδοσιακῆς Ἐνώσεως Ἀθηνῶν «Φύσις καὶ Ζωή» ἀφιερωμένο στὴν Εὐρυτανία.

Εἶναι ἓνα χάρμα, ποὺ μόνο νὰ τὸ βλέπεις νοιώθεις τὴν πράσινη ὄρασιά του μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ τσιμέντου τῆς Ἀττικῆς, ποὺ ἀρμενίζομε τὴν ἄχαρη ζωὴ μας.

Παλιότερα τὸ ἴδιο περιοδικὸ εἶχε κάνει ἀφιέρωμα καὶ στὴν Ἡπειρο.

Θὰ ἐλέγαμε στὸν Πρόεδρο τῆς Φιλοδοσιακῆς Ἐνώσεως τὸν μεγάλο Φίλο μας κ. Βασίλ. Μελαῦ ν' ἀποφασίσει τὸ Συμβούλιο τοῦ κί ἓνα δεῦτερο ἀφιέρωμα γιὰ τὴν περιοχὴ τοῦ ἡπειρωτικοῦ βορειοανατολικοῦ τριγώνου Πωγῶνι - Κόνιτσα, Ζαγόρι - Μέτσοβο.

Εἶναι ἀνεξάντλητη ἡ Ἡπειρος μὲ θέματα ποὺ προσιδιάζουν στὴν ἀποστολὴ τοῦ καλοῦ Περιοδικοῦ.

ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Καὶ τὰ πενήντα χρόνια καὶ ἡ παρουσία εἶναι τοῦ Χουλιαραδίτη Γιάννη Μπενέκου, δικηγόρου, λογοτέχνη, ιστορικοῦ Ἐρευνητοῦ.

Τί τᾶκαμε ὁ Γιάννης Μπενέκος τὰ πενήντα χρόνια; Πῶς τὰ ξόδεψε; Ἀναρωτηθήκαμε ποτέ μας τί τὰ κάμαμε; Ποιὸς μᾶς τὰ πῆρε; Γιὰ ποιὸν σκοπὸν τὰ ξοδέψαμε; Καὶ τί ἀπόμεινε ἀπ' αὐτά;

Ὁ Γιάννης Μπενέκος νοιώθει τὴν ἀνάγκη ν' ἀπολογηθεῖ στὸν ἑαυτό του καὶ λέει, καὶ τὸ ἔχει ἀποδείξει μὲ τὸ ἔργο του, ὅτι ἡ ζωὴ του ὅλη πέρασε μὲ μελέτη καὶ γράψιμο. Ἀκατάπαυστα, μέρα καὶ νύχτα, χειμῶνα καλοκαίρι. Ἐνας σατανίσκος καβαλλικεμένος, στὸ σῆμα τοῦ μὲ τὸ καμουτσί στὸ χέρι ὀδύτου καὶ τὸν διάταξε νὰ δουλεύει. Ἄς εἶναι εὐλογημένος. Ἐδωκε νόημα στὴ ζωὴ του.

Δίκαια καυχίεται πῶς τὰ πενήντα χρόνια δὲν ἀσωτεύτηκαν. Ἐγιναν καὶ γιὰ τὰς συναθροώπους χρήσιμα.

MONUMENTUM AERE PERENIUS

Ἡ «Πνευματικὴ Στέγη» δὲ στηριχθῆ στήν ἀγάπη τῶν ζώντων, ποῦ δὲν ἐστέρεψε σὲ τοῦτον τὸν Τόπο. Ταυτόχρονα δὲ εἶναι ἡ «Πνευματικὴ Στέγη» Μαυσωλεῖο στή μνήμη τῶν προαπελθόντων Ἑπειρωτῶν.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

Ὁ συνταξιούχος πολιτικός κ. Ἀριστείδης Δημητριάδης 6' δόσιν (σύνολον 3.000). Δρχ. 1.000

Ἡ κυρία Ματίνα Χρήστου Παπασταύρου τὸ γένος Σπύρου Σίμου τοῦ γνωστοῦ Ἐκδότου τῆς «Πατρίδος», εἰς μνήμην τῆς ἀειμνήστου Μητρός της Μαρίας Σίμου γ' δόσιν (σύνολον 2.100). Δρχ. 1.000

Ὁ δικηγόρος κ. Βλάσης Γκόρτσος εἰς μνήμην τοῦ πατρός του Ἀθανασίου Γκόρτσου Δρχ. 1.000

Ὁ Σύμβουλος καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Πνευματικῆς Στέγης κ. Κωνστ. Ἐξάρχος (σύνολον 12.000) εἰς μνήμην τοῦ τέως βοηθοῦ του Ἰωάννου Σφήκα Δρχ. 2.000

Ἡ κυρία Μαρία Δάλλα, Πολίτισσα, τὸ γένος Τσαγκοπούλου εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου συζύγου της Νικολάου Δάλλα Δελβινακιώτου καὶ τῆς Μητρός του Ἀριστούλας Κ. Δάλλα 6' δόσιν (σύνολον 9.000) Δρχ. 6.000

Ὁ κ. Κων. Κουκουζέλης καὶ ἡ κυρία Εὐανθία Κ. Κουκουζέλη εἰς

μνήμην τῶν ἀποβιωσάντων Γονέων των Ἀλκιβιάδου καὶ Μαρίας Τσίπη. Δρχ. 1.000

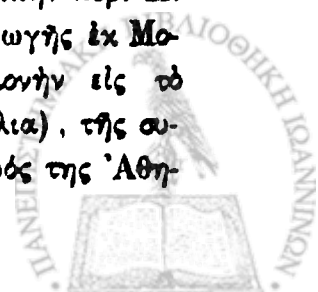
Ὁ κύριος Θρασύβουλος Λέτσιος καὶ ἡ κυρία Νίνα Θ. Λετσίου εἰς μνήμην τῶν ἀειμνήστων Γονέων τους α' δόσιν. Δρχ. 2.000

Ἡ κυρία Μάχη Γούσια εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου Χαίδα. Δρχ. 1.000

Ἡ κυρία Φρόσω Ἰωαννίδου. Δρχ. 1.000

Ὁ ὑποστράτηγος κ. Δημ. Λαμπρίδης εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου πατρός του Σπυρίδωνος Λαμπρίδη, ἐκδότου τῆς παλαιᾶς μαχητικῆς Ἑπειρωτικῆς Ἐφημερίδος «Ἀγών». Δρχ. 1.000

Ἡ κυρία Ὀλγα Γρηγορίου Κωνσταντοπούλου εἰς μνήμην τῶν ἀειμνήστων Γονέων της Ἀλεξάνδρου Ζαμιετίκου, Γυμνασιάρχου, Ἐθνικοῦ Ἀγωνιστοῦ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος μετὰ τὸν Λάμπρον Κορομηλάν, συγγραφέας καὶ ἱστορικὴν μονογραφίαν εἰς τὴν Λατινικὴν περὶ Μ. Ἀλεξάνδρου, καταγωγῆς ἐκ Μοσχόπολεως μετὰ διαμονὴν εἰς τὸ Μοναστήρι (Μπιτώλια), τῆς συζύγου του καὶ Μητρός της Ἀθη-

- νάς και του αδερφού της Μίχου Ζουμετίκου. Δρχ. 3.000
- Ἡ Κυρία Νίκη Παπαχρυσάνθου εἰς μνήμην του ἀειμνήστου συζύγου της Χρυσάνθου Παπαχρυσάνθου Δρχ. 1.000
- Ὁ ἐκπαιδευτικός, Διευθυντής του 17ου Δημ. Σχολείου Ν. Λισιών κ. Παναγ. Φωλλίδης εἰς μνήμην του ἀειμνήστου πατρός του Νικολάου Φωλλίδη. Δρχ. 1.000
- Ὁ Σύμβουλος τῆς Ἐταιρείας, Τραπεζικός κ. Χριστόδ. Καλλίδης ἑ' δόσιν (ἐν συνόλῳ 15.000) εἰς μνήμην τῶν ἀειμνήστων Γονέων αὐτοῦ Δημητρίου καὶ Μαριγούδς Καλλίδη, του ἀδελφοῦ του Κλεομένου καὶ τῶν Γονέων τῆς συζύγου του κ. Λουκίας Καλλίδη Γεωργίου καὶ Ἀθηνᾶς Ζυμαρίδη. Δρχ. 5.000
- Ὁ κ. Σόλων Δερδεμέζης εἰς μνήμην τῶν ἀειμνήστων Γονέων καὶ του ἀδερφοῦ αὐτοῦ ἑ' δόσιν (ἐν συνόλῳ 3.000). Δρχ. 1.000
- Ἡ κυρία Νέλλη Λιάμπεη, ἐπανόρθωσις λόγῳ ἐσφαλμένης ἀναγραφῆς. Δρχ. 2.000
- Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Γκούμας ἐκ Γορίτσης Β. Ἡπείρου εἰς μνήμην τῶν γονέων του. Δρχ. 1.000
- Ὁ συνταγματάρχης ἑ.ἀ. κ. Θωμᾶς Κατσάρης ἑ' δόσιν. Δρχ. 500
- Ὁ Σύμβουλος τῆς Ἐταιρείας κ. Κων. Ἐξάρχος καὶ ἡ κυρία Ζίττου Κ. Ἐξάρχου εἰς μνήμην του πολυκλαύστου Ζιτσαίου φαρμακοποιοῦ Ἰωάννου Τρίμμη. ἑξ.ἀδέρφου των. Δρχ. Δρχ. 2.000
- Ὁ ἀντιστράτηγος ἑ.ἀ. κ. Σωτήριος Ἀγαγιωστόπουλος εἰς μνήμην του Ἰωάννου Τρίμμη. Δρχ. 2.000
- Ὁ κ. Κλέαρχος Ρόκος. Δρχ. 500

Ἀπὸ ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ὑπ' ἀριθ. Α26.595 τῆς 7.11.77 πρὸς τὴν Ἐταιρεία πού δίνει ἀπάντηση σὲ ἐρώτημά της σχετικὸ μὲ τὴν ἔκπτωση ἀπὸ τὸ φορολογητέο εἰσόδημα τῶν πρὸς αὐτὴν δωρεῶν καὶ εἰσφορῶν.

3. Ἀπὸ τὰ παραπάνω προκύπτει, ὅτι τὸ Σωματεῖο σας, κατ' εὐρεία ἔννοια ἐπιδιώκει σκοποὺς ἔθνωφελεῖς καὶ ἐπιμορφωτικοὺς καὶ συνεπῶς ἐμπίπτει στὶς παραπάνω διατάξεις πού ἔχουν ἀναφερθεῖ, ὥστε τὰ ποσὰ πού καταβάλλονται σ' αὐτὸ ὡς δωρεές νὰ ἐκπίπτουν ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν ωδρητῶν.

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ὁ Τμηματάρχης

Ε.Τ.

Ὁ Διευθυντής

Ἰ. Ἀθανασόπουλος

Ἡ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

- Σταύρου Π. Καραδήμα: Ἡπειρωτικὸ ὁδοιπορικόν. Ἀθήνα 1978
- Φραγκουδάκη Ἄννα: Ὁ ἐκπαιδευτικὸς Δημοσιτισμὸς καὶ ὁ Γλωσσικὸς συμβιβασμὸς τοῦ 1911. Ἰωάννινα 1977.
- Λαζαρίδη Π. Κώστα: Τὸ χωριό μου τὸ

Κουκούλι. Γιάννινα 1977

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ:

- Νεανικοὶ παλμοί. Δελτίον Σπουδαστῶν τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου Βελῶς. Ἔτος Α' ἀρ. 2 Φεβρουάριος 1978.
- Περιοδ. «Ἡ ΤΡΙΚΚΗ» (Ἀθήναι) τχ. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 10 11 (1977).
- Περιοδ. «ΣΚΟΤΦΑΣ» (Ἄρτα) τχ. 46, 47 (1977).

Ο ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ 21

"Ότι η Μεγάλη μας Έπανάσταση του 1821 δεν άρχισε με ανάφλεξη στον σιμπαγή Έλληνικό χώρο της Νότιας Ελλάδος, αλλά στις παρτίστριες Ήγεμονίες με τον Άλέξανδρο ΄Τψηλάντη δεν είναι σιμπαγματικό γεγονός χωρίς ιδιαίτερη σημασία.

Άνεξάρτητα από το αποτέλεσμα, που όφειλεται σε πολλά αίτια, η πρώτη εκείνη, επαναστατική εξέγερση ήταν καλά σχεδιασμένη και στηριζόταν στον διάχυτο Έλληνισμό της Βαλκανικής και μάλιστα της Μολδοβλαχίας των Έλλήνων Ήγεμόνων, όπου το έλληνικό στοιχείο πολιτιστικά ανώτερο ήταν το ένδιάμεσο ανάμεσα του Όθωμανικού Δυνάστη και των λαϊκών μαζών.

Άπό τα τέλη του 17ου αιώνα και κυρίως κατά τον 18ον αιώνα γίνεται συστηματικά μια διεργασία πνευματικής άφυπνίσεως του υποδαύλου Έλληνισμού συν-

ειδητά και άσυνείδητα με την παιδεία, το εμπόριο, την έμπορική ναυτιλία και τα καραβάνια και τον άποδημητικό ακόμα βιοτεχνισμό.

Τέλος η λάμψη των Σουλιωτικών όπλων, που έδειξε πως ο Δυνάστης δεν ήταν άνίκητος δεν είναι μικρότερη από την παιδευτική φωτοχυσία, που εξέπεμπαν σχολικές έστιες διάστικτες στο χώρο, που έπιανε η Όθωμανική Αυτοκρατορία.

Με τις διεργασίες αυτές οι χιμιοί της Ρωμοσύνης θρέφουν το δέντρο της Έλευθερίας, που καρπίζει το 1821.

Με το φαινόμενο του προεπαναστατικού Διαφωτισμού, και μάλιστα την Ήπειρωτική συμβολή του σ' αυτόν, θα άσχοληθή ο φιλόλογος κι έρευνητής, ο φιλόσοφος και στοχαστής κ. Γιώργος Βαλέτας στην όμιλία του της 12ης Άπριλίου 1978

